

Vergaderjaar 2013–2014

29 893

Veiligheid van het railvervoer

Nr. 167

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 april 2014

Op 30 juni 2011 ondertekende ik het convenant Actie Koperslag met ProRail, de politie, het Openbaar Ministerie en de Metaal Recycling Federatie MRF. Ook TenneT sloot zich hierbij aan, hetgeen formeel zijn beslag kreeg met de ondertekening van het convenant door TenneT op 28 maart 2012. Oogmerk van het convenant was het toenemende probleem van koperdiefstal met gevaarzetting gezamenlijk te bestrijden. Over Actie Koperslag en de voortgang in de uitvoering van de actiepunten is uw Kamer geïnformeerd bij brieven van 30 juni 2011, 3 oktober 2012 en 18 juli 2013.¹ Nu de looptijd van het convenant op 31 december 2013 is verstreken, kan worden geconstateerd dat de doelen over het geheel genomen zijn bereikt, maar dat de resultaten per deelterrein uiteenlopen. Met deze brief wordt uw Kamer geïnformeerd over de resultaten van de publiek-private Actie Koperslag.

Koperdiefstal met gevaarzetting

Actie Koperslag richtte zich primair op sectoren waar koperdiefstal tot gevaarlijke situaties kan leiden, zoals op het spoor en het hoogspanningsnet. Door diefstal op het hoogspanningsnet kunnen regio's zonder stroom komen te zitten en ontstaat risico op elektrocutie bij burgers en medewerkers van energienetbeheerders. Op het spoor kan koperdiefstal leiden tot vertragingen of botsingen van treinen en tot elektrocutiegevaar voor werkers op de baan. Op 11 januari 2011 botste een ICE trein op een goederentrein bij Zevenaar. Een van de belangrijkste oorzaken voor dit ongeluk was koperdiefstal. Dit incident vormde een belangrijke aanleiding om koperdiefstal met gevaarzetting met extra inzet van middelen te bestrijden.

¹ Respectievelijk Kamerstuk 29 893, nr. 123, Kamerstuk 29 893, nr. 136 en Kamerstuk 29 893, nr. 153.

Doelstelling

Doelstelling van Actie Koperslag was het aantal geregistreerde koperdiefstallen met gevaarzetting bij ProRail en TenneT met 50% te verlagen in de periode 2012–2013 en de pakkans van koperdiefstallen met een kwart te verhogen in dezelfde periode ten opzichte van 2011. In dat jaar bedroeg het aantal (pogingen tot) koperdiefstallen bij TenneT 69 en bij ProRail 516. In 2011 waren 23 verdachten van koperdiefstal op en rond het spoor aangehouden, zodat de pakkans dat jaar bijna 4,5% bedroeg. Voor diefstallen bij TenneT waren over 2011 geen gegevens over de pakkans bekend, omdat deze niet separaat door de politie bijgehouden zijn. Na de aansluiting van TenneT bij de Actie Koperslag is hiervoor een aparte voorziening getroffen.

Maatregelen

Kern van de aanpak vormde het vergroten van de pakkans van koperdiefstallen en hun adequate berechting. Daarbij ging het deels om preventieve maatregelen, zoals de beveiliging van koper met synthetisch DNA (SDNA), en deels om repressieve maatregelen, zoals het vergroten van de heterdaadkracht door gerichte inzet op risicolocaties, het optimaliseren van de informatiepositie door het aangifteproces te verbeteren en de bestrijding van heling door de invoering van de legitimatieplicht bij de contante inkoop van koper(legeringen). Bovendien werd beoogd tijdens de strafrechtelijke vervolging meer rekening te houden met de gevaarzetting die koperdiefstal kan veroorzaken. Een overzicht per actiepunten van de uitgevoerde maatregelen is in de bijlage bij deze brief opgenomen².

Resultaten

Het doel van Actie Koperslag om het aantal koperdiefstallen met gevaarzetting te halveren is ruimschoots bereikt. In 2011 werden gemiddeld 49 van zulke koperdiefstallen per maand gepleegd; in 2013 lag dat aantal op iets meer dan 20. Dit resultaat is met name het gevolg van de sterke afname op en rond het spoor, want ze weerspiegelt zich niet op het elektriciteitsnet. Op het spoor is het aantal koperdiefstallen met gevaarzetting zowel in 2012 als in 2013 fors afgenomen, van 516 in 2011, naar 288 in 2012 en 153 in 2013. Dit betekent een daling met 70% in 2013 ten opzichte van 2011.

Tabel 1. Aangiftes en aanhoudingen koperdiefstal ProRail en TenneT, 2011- 2013

Koperdiefstal met gevaarzetting	Totaal 2011	Maand-gemiddelde 2011	Totaal 2012	Maand-gemiddelde 2012	Totaal 2013	Maand-gemiddelde 2013
Spoor (ProRail) aantal keer	516 ¹	43	288	24	153	12,7
Elektriciteitsnet (TenneT) aantal keer	69 ²	5,8	82	6,8	92	7,7
Aangehouden verdachten spoor/elektriciteitsnet	23 ³		33		17	
Pakkans:	4,5% ³		8,9%		6,9%	
Aangehouden verdachten/aantal diefstallen						

¹ de cijfers uit 2011 zijn afkomstig van ProRail, waarbij geen onderscheid is gemaakt in koperdiefstallen met en zonder gevaarzetting

² de cijfers over 2011 zijn afkomstig van TenneT

³ in 2011 ging het om aangehouden verdachten van koperdiefstallen op het spoor

Bron: ProRail/TenneT/Nationale Politie, Landelijke Eenheid

² Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

Bij het elektriciteitsnet daarentegen is het aantal koperdiefstallen in 2012 en 2013 licht gestegen ten opzichte van 2011, van 69 in 2011 naar 82 in 2012 en 92 in 2013. Dit betekent een toename met 33% in 2013 ten opzichte van 2011. Deze stijging wordt mede veroorzaakt door een meer accurate registratie van koperdiefstallen in 2012 en 2013 ten opzichte van 2011.

In 2012 zijn 33 verdachten van koperdiefstal met gevaarzetting bij het spoor en het elektriciteitsnet aangehouden. De pakkans nam daarmee toe van 4,5% in 2011 naar 8,9%. In 2013 daalde de pakkans met in totaal 17 aangehouden verdachten van koperdiefstal met gevaarzetting naar 6,9%. De doelstelling van Actie Koperslag om de pakkans te verhogen met een kwart is daarmee gehaald. Ze steeg immers van 4,5% naar 6,9%. Gegeven de kleine absolute aantallen is de betekenis van deze procentuele verandering overigens beperkt. Geconstateerd moet worden dat de vermindering van de prevalentie succesvoller was dan het daadwerkelijk betrappen of opsporen van koperdieven.

Voor de handhaving van de registratieplicht en de – per 1 januari 2013 van kracht geworden – legitimatieplicht voor de inkoop van koper(legering) tegen contante betaling zijn in 2013 in totaal 283 controles uitgevoerd en 134 processen-verbaal uitgeschreven. De meeste processen-verbaal hadden betrekking op overtreding van de registratieplicht.

Evaluatie

Actie Koperslag is onder de convenantpartners geëvalueerd. Zij uitten zich tevreden over de publiek-private samenwerking en geven de uitvoering een rapportcijfer 7. Acties die volgens hen het meeste hebben bijgedragen aan de bereikte resultaten zijn:

- Het verhogen van de pakkans op risicolocaties en -tijdstippen, onder andere door het doen van standaard aangifte van koperdiefstal;
- Preventieve maatregelen zoals het plaatsen van hekken, camera's, het toepassen van nieuwe koper-vervangende technieken en de inzet van boa's door ProRail en surveillanten;
- Het invoeren van de legitimatieplicht, gekoppeld aan intensieve handhaving;
- Het verhogen van de alertheid binnen de eigen organisatie en van burgers.

Borging

Om de bereikte resultaten van de Actie Koperslag te borgen, is het belangrijk dat activiteiten worden opgenomen in de reguliere processen en dat er aandacht blijft voor koperdiefstal met gevaarzetting en voor de maatschappelijke gevolgen zoals vertragingen op het spoor. Hierover zijn specifieke afspraken gemaakt met elk van de convenantpartners. Daarnaast blijven we de ontwikkelingen op de voet volgen op basis van kwartaalrapportages over het aantal koperdiefstallen met gevaarzetting, het aantal aangehouden verdachten en de resultaten van de handhaving van de registratie- en legitimatieplicht, zodat waar nodig tijdig ingegrepen kan worden.

Conclusie

Op basis van de resultaten die sinds 30 juni 2011 geboekt zijn, concludeer ik dat vooral op het spoor veel winst is geboekt in de aanpak van koperdiefstal. In deze sector was de omvang van de problematiek ook het grootst. Wat betreft het elektriciteitsnet blijven we de ontwikkelingen scherp volgen. Daarbij zullen we bezien of de maatregelen die de

convenantpartners tot hun beschikking hebben afdoende zijn om koperdiefstal met gevaarzetting in deze sector tegen te gaan.

De publiek-private samenwerking heeft in sterke mate bijgedragen aan het succes van de aanpak van koperdiefstal. Een urgent criminaliteitsprobleem is als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid opgepakt. Ik heb grote waardering voor de inzet van de convenantpartners op dit dossier. Dit heeft zich ook vertaald in goede afspraken over de borging van de aanpak zoals die in de afgelopen tweeënehalf jaar ontwikkeld is. Er zijn 18 borgingsafspraken gemaakt over onder meer het treffen van preventieve maatregelen door de convenantpartners, de blijvende inzet van de politie op analyse en opsporing, het eisen van passende straffen met het oog op de gevaarzetting door het OM, de handhaving van de registratie- en legitimatieplicht en internationale samenwerking bij de aanpak van koperdiefstal. Het convenant Actie Koperslag is afgerond, maar dankzij deze goede borging blijven we alert!

De Minister van Veiligheid en Justitie,
I.W. Opstelten